शासकीय औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थांमधील पीपीपी योजनेंतर्गत उपलब्ध जागांवर तसेच खाजगी औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थांमध्ये केंद्रिय ऑनलाईन पध्दतीने प्रवेश घेणाऱ्या इमाव, विजाभज आणि विमाप्र विद्यार्थ्यांना व्यवसाय प्रशिक्षण शुल्क प्रतिपुर्ती करणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन

इतर मागास बहुजन कल्याण विभाग,

शासन निर्णय, क्रमांक : आयटीआय २०१९/प्र.क्र.६८(भाग-१)/शिक्षण,

मादाम कामा रोड, हुतात्मा राजगुरु चौक,

मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२

दिनांक: ०२ ऑगस्ट, २०२१

__वाचा:__ शासन निर्णय क्रमांक, कौशल्य विकास व उद्योजकता विभाग, आयटीआय-२२१७/प्र.क्र.९९/व्यशि-३, दिनांक २९ मे, २०१९

__प्रस्तावना :-__

राज्यात शासकीय व खाजगी औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थांमार्फत शिल्पकारागिर प्रशिक्षण योजनेतर्गत (CST) प्रशिक्षण देण्यात येत आहे. युवकांचे रोजगारभिमुख प्रशिक्षणाद्वारे रोजगार व स्वयंरोजगारासाठी सक्षमीकरण करुन खाजगी औद्योगिक आस्थापनांना लागणाऱ्या कुशल मनुष्यबळाचा पुरवठा करणे हा या योजनेचा मुख्य उद्देश आहे. सद्यस्थितीत राज्यात ४१७ शासकीय औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थांसोबतच ४६६ खाजगी औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था देखील कार्यरत आहेत.

२. उच्च व तंत्र शिक्षण विभागाच्या दिनांक १४/०५/२०१५ रोजीच्या शासन निर्णयान्वये खाजगी व शासकीय औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था व शासकीय औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थांमधील पीपीपी योजनेंतर्गत प्रवेशासाठी उपलब्ध जागांवर केंद्रीय पध्दतीने देण्यात येणाऱ्या प्रवेशाकरिता आकारण्यात येणाऱ्या प्रशिक्षण शुल्कास मान्यता देण्यात आली आहे. खाजगी औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थाकरिता विद्यार्थ्यांकडून प्राप्त होणारे प्रशिक्षण शुल्क हे उत्पन्नाचे एकमेव साधन असून, शिल्प कारागिर प्रशिक्षण योजनेंतर्गत अभ्यासक्रमांसाठी प्रवेश घेऊ इच्छिणारे बहुतांश उमेदवार हे आर्थिकदृष्टया दुर्बल घटकातील असतात. अभियांत्रिकी, वैद्यकीय तसेच पारंपारिक उच्च शिक्षण घेण्याची त्यांची आर्थिक परिस्थिती नसते किंवा शालांत परीक्षा उत्तीर्ण झाल्यावर लवकरात लवकर रोजगार प्राप्ती करुन अर्थाजन करण्याकडे त्याचा कल असतो. शासकीय औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थेमध्ये प्रवेश न मिळालेले विद्यार्थी आर्थिकदृष्टया सक्षम असल्यास खाजगी औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थेमध्ये प्रवेश घेऊ शकतात. त्यामुळे फक्त आर्थिक क्षमतेअभावी विद्यार्थी कौशल्य प्रशिक्षणापासून वंचित राहत आहेत. त्यामुळे इमाव, विजाभज आणि विमाप्र प्रवर्गामधील आर्थिकदृष्टया दुर्बल विद्यार्थ्यांना केवळ आर्थिक क्षमतेअभावी व्यावसायिक कौशल्यापासून वंचित रहाण्यापासून प्रतिबंध करण्यासाठी सदर विद्यार्थ्यांना काही प्रमाणात आर्थिक सहाय्य करणे क्रमप्राप्त आहे.

३. शासकीय औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थेमध्ये पीपीपी उपलब्ध जागांवर व खाजगी औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थेमध्ये केंद्रीय प्रवेश प्रक्रियाद्वारे प्रवेश घेतलेल्या अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती, भटक्या जमाती व विमुक्त जमाती, विशेष मागास प्रवर्ग व इतर मागासवर्गीय या प्रवर्गातील तसेच आर्थिकदृष्टया दुर्बल घटकांतील विद्यार्थ्यांना व्यवसाय प्रशिक्षण शुल्काची अंशत: प्रतिपूर्ती

करण्यासाठी व्यवसाय प्रशिक्षण शुल्क प्रतिपूर्ती योजनेस मान्यता देण्याबाबतचा प्रस्ताव मंत्रीमंडळाच्या दिनांक ०८/०३/२०१९ रोजीच्या बैठकीमध्ये सादर करण्यात आला होता. मंत्रीमंडळाच्या बैठकीमध्ये झालेला निर्णय दिलेल्या मान्यतेनुसार या विभागाकडुन विजाभज, इमाव व विमाप्र प्रवर्गाच्या विद्यार्थ्यांना सुध्दा व्यवसाय प्रशिक्षण शुल्क प्रतिपूर्ती योजनेस मान्यता देण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

शासकीय औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थांमधील पीपीपी योजनेतर्गत उपलब्ध जागांवर तसेच खाजगी औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थांमधील शिल्प कारागीर प्रशिक्षण योजनेतर्गत अभ्यासक्रमासाठी केंद्रीय ऑनलाईन पध्दतीने प्रवेश घेणाऱ्या विजाभज, इमाव व विमाप्र प्रवर्गातील विद्यार्थ्यांना सन २०२१-२२ प्रवेश सत्रापासून प्रशिक्षण शुल्क प्रतिपूर्तीचा लाभ देण्यासाठी व्यवसाय प्रशिक्षण शुल्क प्रतिपूर्ती योजनेस शासन याद्वारे मान्यता देत आहे.

२. **सदर व्यवसाय प्रशिक्षण शुल्क प्रतिपूर्ती योजना खालीलप्रमाणे राहील :-**

१) औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थेमधील अभ्यासक्रमांच्या शासकीय तसेच पीपीपी योजनेतर्गत प्रवेशासाठी उपलब्ध जागासाठी व खाजगी औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थांमधील अभ्यासक्रमांसाठी प्रवेश घेतलेल्या विद्यार्थ्यांकरिता उच्च व तंत्र शिक्षण विभागाच्या दिनांक १४/०५/२०१५ रोजीच्या संदर्भाधीन शासन निर्णयान्वये प्रशिक्षण शुल्क निश्चित करण्यात आले आहे. त्यानुसार केंद्रीय ऑनलाईन पध्दतीने पीपीपी योजनेअंतर्गत प्रवेशासाठी उपलब्ध जागासाठी व खाजगी औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थांमधील अभ्यासक्रमांसाठी केंद्रभूत प्रवेश पध्दतीने घेतलेल्या विद्यार्थ्यांकरिता विहित केलेल्या प्रशिक्षण शुल्कामधून, शासकीय औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थेतील अभ्यासक्रमांसाठी निश्चित केलेले प्रशिक्षण शुल्क वजा जाता, उर्वरित प्रशिक्षण शुल्काच्या ८०% इतक्या रकमेची प्रतिपूर्ती विजाभज, इमाव व विमाप्र प्रवर्गातील विद्यार्थ्यांना अनुज्ञेय राहील.

२) शासकीय औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थेमधील पीपीपी योजनेतर्गत गठीत करण्यात आलेली संस्था व्यवस्थापन समिती व खाजगी औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थेच्या बँक खात्यामध्ये विद्यार्थ्यांच्या व्यवसाय प्रशिक्षण शुल्काच्या अनुज्ञेय प्रतिपूर्तीची रक्कम आपले सरकार महाडिबीटी पोर्टल किंवा व्यवसायिक शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालयामार्फत विकसित करण्यात येणाऱ्या स्किल व्हॉलेट या संकल्पनेच्या माध्यमातून जमा करण्यात येईल. संबंधित संस्था व्यवस्थापन समिती / खाजगी औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था शासनाने विहित केलेल्या प्रशिक्षण शुल्कामधून व्यवसाय प्रशिक्षण शुल्क प्रतिपूर्तीची अनुज्ञेय रक्कम वजा जाता उर्वरित प्रशिक्षण शुल्क संबंधित विद्यार्थ्यांकडून स्विकारु शकतील.

३) सामान्य प्रशासन विभाग (माहिती व तंत्रज्ञान) या विभागाने गठीत केलेल्या उच्च स्तरीय सचिव समितीच्या मान्यतेने व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालयामार्फत स्किल व्हॉलेट ही संकल्पना विकसित करण्यात येईल.

३. प्रस्तूत योजनेंतर्गत खालील अटी व शर्तीची पूर्तता करणारे विद्यार्थी शुल्क प्रतिपूर्ती करिता पात्र राहतील.

१) शासकीय औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थेमधील पीपीपी योजनेतर्गत प्रवेशासाठी उपलब्ध जागांसाठी व खाजगी औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थेमध्ये केंद्रीय ऑनलाईन प्रक्रियेद्वारे प्रवेश घेणे

बंधनकारक राहील.खाजगी औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थेतील संस्था व्यवस्थापन कोटयातील जागांवर प्रवेश घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांना सदर योजना लागू राहणार नाही.

२) विमुक्त जाती व भटक्या जमाती, इतर मागासवर्ग व विशेष मागास प्रवर्ग कल्याण विभागाच्या दिनांक १६/१२/२०१७ रोजीच्या शासन निर्णयान्वये उन्नत व प्रगत गट याकरिता नॉनक्रिमिलेयरसाठी निश्चित केलेल्या उत्पन्न व प्रगत गट याकरिता नॉन क्रिमीलेअरसाठी निश्चित केलेल्या उत्पन्न मर्यादेनुसार विद्यार्थ्यांच्या पालकांचे एकत्रित उत्पन्न रुपये ८.०० लाखाच्या मर्यादेत या पृष्ठर्थ विहित प्राधिकाऱ्याने निर्गमित केलेले प्रमाणपत्र सादर करणे क्रमप्राप्त असेल. सक्षम अधिकाऱ्याने दिलेले उत्पन्नाचे प्रमाणपत्र पालकांच्या प्रत्यक्ष उत्पन्नापेक्षा जास्त आढळून आल्यास / बोगस आढळून आल्यास सदर प्रमाणपत्र निर्गमित करणारे अधिकारी, संबंधित विद्यार्थी आणि पालकांविरुध्द फौजदारी स्वरुपाचा गुन्हा दाखल करण्यात येईल.

३) सक्षम प्राधिकाऱ्याकडून संबंधित विद्यार्थ्यांस कुटूंबाच्या उत्पन्नाचे प्रमाणपत्र देताना त्या विद्यार्थ्यांच्या पालकांचे (आई व वडील यांचे एकत्रित) वार्षिक उत्पन्न विचारात घ्यावे. विद्यार्थ्यांचे आई - वडील (पालक) हयात नसल्यामुळे उत्पन्न प्रमाणपत्र सादर करण्यास आवश्यक त्या सर्व कागदपत्रांची तपासणी करुन त्याप्रमाणे पात्रतेकरीता प्रमाणित करुन योजनेची अंमलबजावणी करणाऱ्या सक्षम अधिकाऱ्यांस सर्व कागदपत्रांसह शिफारस करावी. अशा प्रकारे प्राप्त शिफारशींच्या आधार प्रकरणनिहाय तपासणी करुन योजनेची अंमलबजावणी करणाऱ्या सक्षम आधिकाऱ्यायने अशा अनाथ व इतर विद्यार्थ्यांना योजनेच्या पात्रतेसंदर्भात पुढील कार्यवाही करावी

४) विद्यार्थ्यांने यापूर्वी खाजगी व शासकीय औदयोगिक संस्थेमध्ये कोणत्याही अभ्यासक्रमांचा लाभ घेंतलेला नसावा .

५) तसेच राज्य / केंद्र शासनाच्या विभागाने अथवा त्यांच्या आधिपत्याखालील स्थानिक प्राधिकरण, कंपन्या अथवा महामंडळे यांनी पुरस्कृत केलेल्या कोणत्याही प्रशिक्षण कार्यक्रमाचा यापूर्वी लाभ घेतलेला नसावा.

६) विद्यार्थी महाराष्ट्र राज्याचा अधिवासी असणे आवश्यक आहे.

७) DGT, नवी दिल्ली अथवा MSCVT यांनी मान्यता दिलेल्या व्यवसाय अभ्यासक्रमाच्या तुकडयाच्या प्रवेशित जागांवर प्रवेश घेणे बंधंनकारक राहील.

८) सदर योजनेचा लाभ हा कुंटुबातील केवळ दोन अपत्यापर्यंत मर्यादित राहील.

९) सदर योजनेंतर्गत लाभ घेण्यासाठी संबंधीत शैक्षणिक वर्षात इच्छुक अर्जदार प्रशिक्षणार्थ्यांची प्रवेशित अभ्यासक्रमाच्या प्रशिक्षण वर्गातील उपस्थिती ही DGT, नवी दिल्ली यांनी विहीत केलेल्या निकषानुसार असणे आवश्यक राहील. सदर उपस्थिती आधार संलग्नीत बायोमेट्रीक उपस्थिती प्रणालीवर नोंदविणे आवश्यक राहील.

१०) अर्जदार विद्यार्थ्यांस प्रत्येक सत्र परिक्षा अथवा वर्षाची परिक्षा देणे आवश्यक राहील. केवळ विशिष्ट परिस्थितीत विशेषत: आजारपणाच्या कारणास्तव परिक्षा देणे शक्य झाले नसल्यास तसे विद्यार्थी व संबंधित संस्थेने शिफारस केल्यानंतर प्रादेशिक उपायुक्त, समाजकल्याण विभाग यांनी प्रमाणित करणे आवश्यक राहील.

११) संबंधित विद्यार्थी स्वत:च्या चुकीच्या वर्तनामुळे समाधानकारक शैक्षणिक प्रगती करत नसल्याबाबत किंवा संबंधित प्राधिकाऱ्यांच्या पूर्वपरवानगीशिवाय अनियमित असणे अथवा गैरहजर

राहणे इत्यादी स्वरुपाचे गैरवर्तन करत असल्याबाबत शैक्षणिक संस्थेच्या प्रमुखाने निदर्शनास आणले तर अशा विद्यार्थ्याकरिता संस्थेला शुल्क प्रतिपूर्ती अनुज्ञेय राहणार नाही.

१२) या योजनेतर्गत पात्र विद्यार्थ्यांनी प्रशिक्षण मध्येच सोडले तर अशा विद्यार्थ्याकरिता संस्थेला अथवा संस्था व्यवस्थापन समितीस अदा करण्यात आलेली प्रशिक्षण शुल्क प्रतिपूर्ती राज्य शासनास योग्य वाटल्यास वसूल करण्यात येईल.

४. सदर योजनेमध्ये व त्याच्या अमंलबजावणीबाबत कोणतीही बदल अथवा सुधारणा करण्याचे अधिकार शासनास राहतील व असे बदल केल्यामुळे कोणत्याही प्रकारचे नुकसान झाल्याबाबतचा दावा कोणत्याही विद्यार्थ्यांस व औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थेस अथवा विद्यार्थ्यांच्या पालकांना शासनाच्या विरुध्द करता येणार नाही.

५. या प्रयोजनार्थ सर्व औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थांना बायोमॅट्रीक उपस्थिती प्रणालीवर सर्व प्रशिक्षणार्थ्यांची उपस्थिती नोंदविणे आवश्यक राहील. सदर बायोमॅट्रीक प्रणाली स्वखर्चाने सर्व औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थांना उपलब्ध करुन देणे बंधनकारक राहील. औद्योगिक प्रशिक्षण सस्थांनी बायोमॅट्रीक उपस्थिती प्रणाली बंद राहणार नाही यांची जबाबदारी सर्वस्वी औद्योगिक प्रशिक्षण सस्थांची असेल.

६. कौशल्य विकास व उद्योजकता विभागाने शासकीय व खाजगी औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थांमधील अभ्यासक्रमांच्या प्रशिक्षण शुल्कामध्ये, विमुक्त जाती व भटक्या जमाती, इतर मागासवर्ग विशेष मागास प्रवर्ग कल्याण विभागाने उन्नत व प्रगत व्यक्ती/ गट या करीता नॉन क्रिमीलेअरसाठी असलेल्या उत्पन्न मर्यादेमधील राजर्षी शाहू महाराज शिक्षण शुल्क प्रतिपूर्ती योजनेकरिता पालकांच्या उत्पन्नाची विहित केलेली मर्यादा यांमध्ये भविष्यात केलेले बदल / सुधारणा व्यवसाय शुल्क प्रतिपूर्ती योजनेकरीता लागू राहतील.

७. संचालक, इतर मागास बहुजन कल्याण संचालनालय,पुणे यांना व्यवसाय शुल्क प्रतिपूर्ती योजनेच्या अंमलबजावणीसाठी नियंत्रक अधिकारी म्हणून घोषित करण्यात येत आहे.

८. सदर योजनेकरीता निधीची तरतूद व खर्च करण्यासाठी नविन लेखाशिर्ष निर्माण करण्याबाबत स्वतंत्रपणे कार्यवाही करण्यात येईल. तसेच सदर योजनेकरीता आवश्यकतेनुसार निधीची मागणी करण्याची जबाबदारी संचालक, इतर मागास बहुजन कल्याण संचालनालय,पुणे यांची राहील.

९. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्यांचा सांकेताक २०२१०८०३१५५९४३७८२२ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने स्वाक्षांकित करुन काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्य आदेशानुसार व नावाने .

Sangita Dinesh Shelke

Digitally signed by Sangita Dinesh Shelke
DN: c=IN, o=Government of Maharashtra, ou=School Education and Sports Department, postalCode=400032, st=Maharashtra, 2.5.4.20=9ace0ca0b129ab4da8f9e911057d75e7fbf6f6bd0b55e8ff7ca0deacfa15e1c0, serialNumber=a16a0b4000a30dd7389bec31d153fb1f2d63557a5e779e513ef76643f6613183, cn=Sangita Dinesh Shelke
Date: 2021.08.03 16:07:45 +05'30'

(संगिता शेळके)

कक्ष अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१) मा.राज्यपालांचे सचिव, राजभवन, मलबार हिल, मुंबई.

२) मा.मुख्यमंत्र्यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई.

३) अमुस, उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
४) प्रधान सचिव, इतर मागास बहुजन कल्याण विभाग, मंत्रालय,मुंबई
५) प्रधान सचिव, कौशल्य विकास व उद्योजकता विभाग,मंत्रालय,मुंबई.
६) प्रधान सचिव, माहिती व तंत्रज्ञान विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
७) प्रधान सचिव, अल्पसंख्याक विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
८) प्रधान सचिव, आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
९) प्रधान सचिव, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई
१०) सचिव, वैद्यकिय शिक्षण व औषधी द्रव्ये विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
११) सचिव, शालेक शिक्षण व क्रिडा विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
१२) सचिव, शुल्क नियोमक प्राधिकरण, शासकीय तंत्र निकेतर, बांद्रा (पूर्व), मुंबई
१३) आयुक्त, समाज कल्याण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
१४) संचालक, इतर मागास बहुजन कल्याण संचालनालय,पुणे
१५) संचालक, शिक्षण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
१६) सर्व जिल्हाधिकारी, महाराष्ट्र राज्य.
१७) सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद.
१८) सर्व प्रादेशिक उपायुक्त, समाज कल्याण, विभाग
१९) सर्व जिल्हा समाज कल्याण अधिकारी, जिल्हा परिषद.
२०) अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई.
२१) सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी.
२२) सर्व सहायक आयुक्त, समाज कल्याण.
२३) निवड नस्ती (शिक्षण)